

A szociális gondoskodás lélektani, pénzügyi és sok más csapdákat rejtő terepén járó tudja, hogy a segélyek számos esetben célt tévesztenek, s nem azok javát szolgálják, akik igazán rászorulnak. Pénz egyre kevesebb, segélyre szoruló egyre több lévén, meg kell próbálni olyan módszereket kitalálni, alkalmazni, amelyek igazi célba juttatják a segítséget.

Mórahalmon példamutató kezdeményezés született erre. Az úgynevezett szociális kerekasztal tagjai ezekben a napokban számba veszik a város azon lakóit, akiket támogatni kell. Az általuk készített „szociális térkép” alapján tesznek javaslatot az önkormányzatnak arra, kik szorulnak segélyre (de ez nem jelenti azt, hogy egyénileg ne lehetne segítyt kérelmezni).

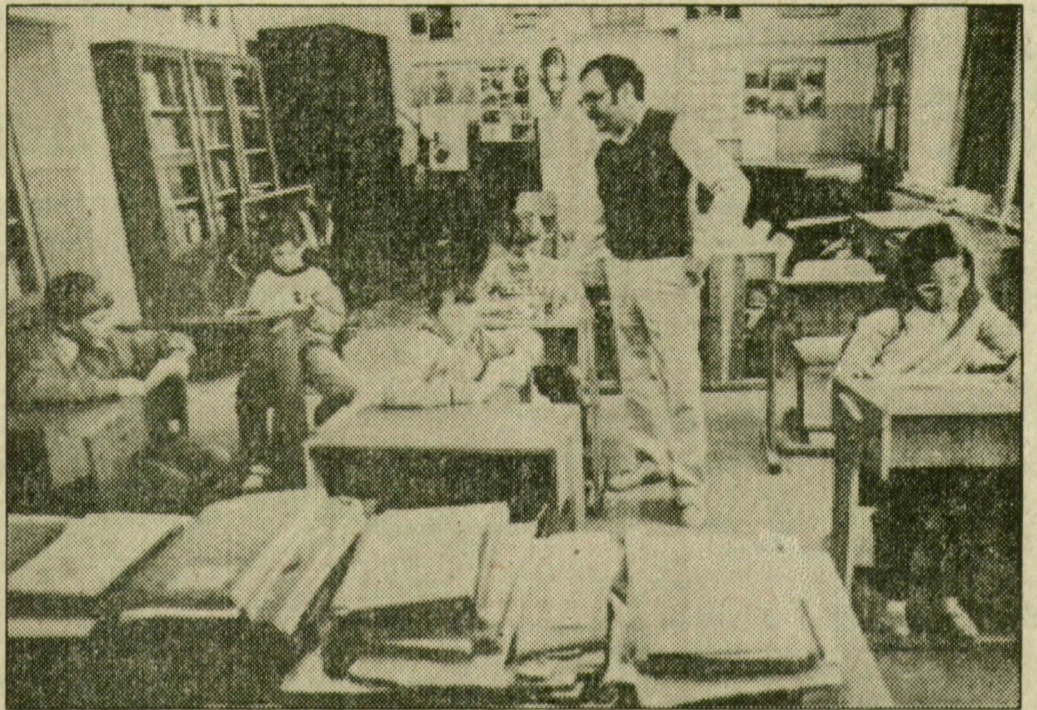
Jóra

A körülmények pontos ismeretében döntenek arról – mint dr. Bobvos Pálné jegyzőtől megtudtuk –, ki mennyi és milyen segítyt kap. Indokolt esetekben a rendkívüli segély kétharmadát pénzben, egyharmadát utalványban kapja meg a rászoruló.

Az utalványok személyre szólnak, s csak a kedvezményezett személyi igazolványának bemutatásával lehet velük vásárolni. Mégpedig a helyi áfész üzleteiben, elsősorban élelmiszert, tisztálkodószereket – kinek mire van szüksége. Két dolgot azonban nem adnak erre az utalványra: szeszes italt és cigarettát. Lehetőség van viszont

arra, hogy akár naponta vegye bonjára a segélyezett a friss tejet, kenyert – a levásárolt összeget ugyanis ráírják a „jegyre”, aminek egyébként különböző időtartamú érvényességi ideje lesz. S vele megbízásból (a segélyezett személyi igazolványával) bárki vásárolhat, aki időseken, betegeken segíteni akar. Az idősek klubjában vállalták, hogy segítenek a buszokkal: nagyobb tételű bevásárláskor, nehezebb csomagokat hazaszállítanak. A helyi áfész pedig tulajdonképpen hitelez, kiadja az árut és utólag inkasszálja a pénzt az önkormányzattól a bonok alapján. (Ily módon, ha valaki nem vásárolja le a neki utalványozott összeget, nem kerül „jegyre” az áfészhez, a pénz marad a segélykeretben és kiadható másnak.)

Sz. M.

Iskola öt diákkal

Szerb anyanyelvű barátom a jó múltkoriban egykori elemi iskolájáról mesélt. Egyetlen teremről, amelyben az elsősoktól a negyedikesekig együtt alig tucatnyi kisdíák lesi a türelmes és szigorú tanító szavát. Ahol a palavesszős idők békessége leng, az időnek olyan szigete, amilyenre már csak egy falu nemzetiségi iskolájában talál a látogató. Mindez persze, gondoltam, lehet utánérzés is. Az ember őrizi egy ideig az emlékek éles körvonalát, aztán hagyja, hadd társuljanak, hadd alakuljanak kedvük szerint.

Ilyenkor újra vissza kell térni.

(Deszk. A régi főúton álló földszintes épület keskeny bejáratán lépünk be, fölülre tábla van: Szerb-horvát tannyelvű általános iskola. A folyosóról két ajtó nyílik, az egyik skandáló gyerekhang szűrődik át, szerb nyelven olvas. Tétován állunk előtte – talán valami diákkori zavartság fog el; aztán a cérnang után erős férfihang hallatszik, ekkor nyitunk be. A terem túlsó végében, egy szőke fiúcskával az ölében, a hosszú, könyvekkel megrakott asztal mögött, ott ül a tanító. Gyorgyev Millivojnak hívják, fölpillant, jöjjünk csak, jöjjünk, mondja, és ne szabadkozunk, mert itt akkor van csejgetés, amikor ők hatan jönnek látják. Ennyien vannak. Öt kisdíák s a tanító.)

– Kevesen vagyunk, persze, de ennek előnye is vannak. Az óra-beosztás ugyanis más, mint ami az általános iskolákban megszokott. Ha az óra első felében az elsősökkel foglalkozom, addig a többiek önálló feladatot kapnak, halkan készülnek a következő órára, vagy valamilyen gyakorló leckét oldanak meg, amelyről aztán, amikor a hangos órára kerül a sor, be kell számolniuk. Kívülről talán úgy tűnik, a gyerekek csak úgy „elvágnak”, eljátszaboznak itt. Pedig azáltal, hogy a diákok felkészülését naponta

ellenőrizhetem, ők is inkább megszokják a folyamatos tanulást. A tanórák hosszát is a tanulás határozza meg, nincs előre kijelölt időtartam, sőt csejgetés sincs. Azt hiszem, sokkal barátságosabb és közvetlenebb egy ilyen iskolában a munka, s ezt a gyerekek is érzik. Jobban összebarkóznak, és inkább összetartanak, mint egy megszokott osztályban.

(A helyiség otthonos, akár egy tanteremben berendezett nappali szoba. Zongora, dísznövények, hat egyszemélyes pad, s mindenütt könyvek és képek. Oldalt kicsiny öltözőfülke nyílik, apró kabátok és cipők sorakoznak benne. Az ember, míg körülnéz, halkan lépdel a szőnyegen, a zöld táblán kanyargós cirill betűket lát, s mellette egy szigorú arcú kucsmás férfi képét – fejedelmét, vagy íróit? – aki nagyon régóta már, hogy a szerb történelemből visszanez. Békés délelőtt van, és szünet. Csak Gyorgyev Millivoj hangja hallatszik, amint a riportermagnóba beszél; a gyerekek csendben játszanak egy nagy asztal körül, egyik-másik kíváncsi mosollyal pillant felénk.)

– Minthogy az iskola szerb-horvát tannyelvű, az első osztályban még nincsenek magyar nyelvű tantárgyak. Magyarul írni és olvasni csak akkor kezdünk

tanulni, amikor a gyerekek a cirill betűvetést már tudják. Ezzel persze bizonyos írási és olvasási készséget már megszereznek, ami a magyar nyelvű tanulást később megkönnyíti. Elvileg, s nagyobb részt a gyakorlatban is, mire innen kikerülnek, és a magyar gyerekekkel együtt folytatják az iskolát, mindent tudnak már, amit a többiek. Fontos még elmondani, hogy ide nemcsak nemzetiségi gyerekek járnak. A jelenleg itt tanuló öt diák is igen különböző nyelvtudással került az iskolába. Nézzük csak... Szlavgyana negyedikes, ő az én lányom – vele otthon szerbhorvát nyelven beszélünk, hát amikor iskolába került, jól bírta a nyelvet. Branko másodikos, Sznezsana harmadikos; mindketten vegyes házasságban születtek, ahol vagy az édesapa, vagy az édesanya beszél velük szerbül, így a nyelvtudásuk is kisebb volt, amikor az iskolát kezdték. Azóta ez persze sokat gyarapodott. Tamás negyedikes; édesapja magyar, édesanyja egyik részről szerb, másírókól román származású. Mostanra már szépen beszéli a nyelvet. Ionel elsős, ő is felerész magyar, felerész szerb és román származású. Otthon nem szerbül beszélnek, ezért vele még többet kell foglalkoznom. Ők a diákjaim.

(Aztán a tanterem felszereléséről beszél. Kétszatonás fejhallgató-rendszerük van, mondja, amíg elsős diáknak szerb nyelvet tanít, a többiek addig intonációs gyakorlatokat végezhetnek. Megüti fülemet a szó: intonáció. Vége a palavesszős eszménynek.)

Amíg búcsúzunk, Gyorgyev Millivoj a kapuig kíséri.)

S. P. S.

„A természetet nem lehet kijátszani”

Gólya néni, avagy Szatymaz bábaasszonya

– Az oklevél megszerzése után hol kapott állást?
– Egy nagy tanyavilágban, Szeged-Fehértó-Kapitányság területe lett az enyém. Tizenöt évig bábáskodtam itt, aztán jöttem át Szatymazra.

– Hány szülést vezetett le?

– Sajnos nincs meg már a bábanaplóm, hogy pontosan meg tudnám mondani. Talán 200-300 kisbabát segítettem a világra...

– Gyönyörű hivatást választott, de micsoda felelősséggel járt ez! Ma a kórházakban gyakran orvosok hada veszi körül a szülő nőt, Veronka néni pedig egyedül állt a falusi és tanyasi portákon vajdó asszonyok mellé, hogy segítsen. Nagyon bátor asszony lehetett.

– Sohasem gondoltam erre. Mentem azonnal, ha hívtak. Küldték a férjet, ugrasztották a szomszédot, általában lovaskocsit küldtek értem, de „utaztam”, nem is egyszer, biciklizvön is. Emlékszem olyan esetre is, hogy akit hozzám menesztettek, útközben felöntött a garatra, elaludt, és miután kijózanodott, akkor szólt csak nekem. Szerencsére még időben érkeztem, így nem történt semmi baj.

– Hogyan vizsgálta meg az asszonyokat? Miként döntötte el, hogy sima, vagy rendellenes szülés várható?

– Akkoriban a falusi várandós nők nem jártak orvoshoz. Ez nem volt szokás. A bába vizsgálta meg először az asszonyokat, amikor eljött a szülés ideje. Ekkor azonnal észre kellett vennie, ha baj volt. Tudtuk, ha a bába haránt fekszik, vagy fartartással illeszkedik a szülőútba, azonnal orvost kell hívni, vagy ha már erre nincs idő, intézetbe kell küldeni. Ilyenkor befogta a gazda lovakat, és máris indult az asszonnyal Szegedre.

– Milyen eszközöket használt a szülés levezetésekor?

– Volt egy bama táskám – még mindig őrzöm a padlásom –, amibe minden szükséges holmit összekészítettem. Mit tartottam benne? Gumilepedőt, egy pár vasalt fehér törülközőt, beöntőkannát, köldökollót, köldökzsinór-lefogót, nyákszívót, szemcseppet, sztetoszkópot, steril vattát, fertőtlenítőt, körömféjét. Ez a táskám mindig útra készen állt.

– Ma annyi mindennel próbálnak enyhíteni a szülő nő fájdalmán. Mi a véleménye erről?

– Bennünket arra tanítottak a bábaképzőben, hogy a természetet nem lehet kijátszani. A szülés természetes folyamat, ami fájdalommal jár. Ősi igazság azonban, a szülésnél boldogabb szenvedést egy nő nem élhet át.

– A szülés után is visszajárt az anyához?

– Hogyne. Ez hozzátartozott a munkánkhoz. Nyolc napig a mamának feküdnie kellett, a bába dolga volt, hogy naponta megfürösse a csecsemőt, segítsen az anyának a szoptatásban, az anyatej fejésében, oktassa ki a helyes étrendre. Milyen sokat változott a világ! Abban az időben fel sem merült, hogy olyasmire figyelmeztessük az asszonyokat: ne dohányozzanak, vagy ne nyúljanak a pohár után, míg szoptatnak.

– Veronka néni, egyszer csak eljött az idő, és nem kellett többé a bábaasszonyok. A nők a klinikára, a kórházba mentek szülni...

– A bábák tényleg nem kellett többé, de a falusi ápolónőkre azért szükség volt. Belőlem is az lett. Öreg, beteg embereket gondoztam, naponta végigbicikliztem a körzetemet. Aztán nyugdíjba mentem.

– A Gázser nevet azonban ma is ismerik a szatymazi kismamák.

– Persze, mert a lányom védőnő. De hát az ő munkája már egészen más, mint amilyen az enyém volt annak idején.

Gombos Erzsébet

Ősi birtokon – vagy másutt?

Igazságot tenni. E két szót szinte visszhangozza az ország, városban a politizáló úgymond a faluért, falun meg bizvást önmagukért. Valójában igazságot tenni földügyben – mert arról van szó – különöst nehéz. Am éppen az indulatoktól diktálva, kinek-kinek csak a saját igazságát látva lehetetlen békességes jövőt találni. Ezért kell megnyugvást az olyan hír, mint amilyen Zákányszékről szóla.

A földigények elbírálására bizottságot alakítottak: a közgyűlésen 32 embert kiválasztva a szakszövetkezetben lévő területek igazságos visszaftelésére. Közülük végül csak harmincan maradtak az igények elbírálására, ami egyben a termőföldterület visszaadására vonatkozó döntést is jelent. Az első hírekre mintegy 550-600 hektár földterület visszakérését jelezték összességében a tulajdonosok. A konkrét, pontos helyre vonatkozó igények összeegyztetése jelent legtöbbször gondot. Akinek lehet, minden esetben a saját tábláját, „ősi birtokát” ítélik oda a kérés szerint. Van azonban, mikor ez bonyolultabb, mert például be van telepítve, nagyüzemi almáskert közepébe szorult. Ilyenkor számít sokat, hogy az érdekeltek szempontjait figyelembe véve mindenkinek elfogadható megoldásra jussanak a bíráló bizottság segítségével.

Eddig kibékíthetetlenül nehéz ellentétek nem keletkeztek: az emberek Zákányszéken ezek szerint megértőek és türelmesek. Jelenleg 150 személy kéri vissza a földjét, közülük 63 volt tulajdonosnak az igényét gyorsan teljesítették, mivel az érintett területek nem állnak a visszaadást késleltető művelés alatt. Hozzáértők becslése szerint az újbóli, további igénylők jelentkezése után a községben mintegy 8-900 hektáryi földterületnek lesz új (régí) gazdája.

b. p.

Csengő harang

Megszűnt az egyhangúság Öt-tömösön. Trefásan hangzik a kijelentés, ha azt is tudjuk, mit jelent valójában. Nem mást, mint hogy az öttömösi kis templom tornyába került az eddigi mellé egy második harang is, ezáltal több hangon is csendülhet a hívó harangszó. Csendül a kis harang és nem véletlenül, hiszen mérete okán iskolánál szolgált egykoron. A 70-es évek elején megszüntetett átokházi tanyai iskolánál volt, s hogy azóta el nem vesztődött, az a volt iskola szomszédságában lakó Fodor Gézának köszönhető. Az öttömösi templom tornyába helyezés költségeit, 15 ezer forintot, a településen közadakozásból tudták kifizetni.